

1 Što u praksi znače koncepti „uzdržavanje“ i „obveza uzdržavanja“? Koje osobe moraju drugim osobama plaćati doplatak za uzdržavanje?

U švedskom zakonodavstvu predviđena je obveza uzdržavanja djece, bračnih drugova i razvedenih bračnih drugova. Odredbe o obvezi uzdržavanja bračnih drugova primjenjuju se i na izvanbračne partnere.

Djeca

Roditelji su odgovorni za uzdržavanje svoje djece u skladu s razumnim potrebama djeteta i zajedničkom financijskom sposobnošću roditelja. Roditelj koji nije u mogućnosti pridonijeti uzdržavanju djeteta nema obvezu plaćati uzdržavanje.

Roditelj koji nema skrbništvo nad djetetom i ne živi stalno s djetetom mora ispuniti svoju obvezu uzdržavanja plaćanjem uzdržavanja. Roditelj koji dijeli skrbništvo s drugim roditeljem također može biti odgovoran plaćati uzdržavanje. To je slučaj ako dijete stalno živi samo s jednim roditeljem bez obzira na to je li ta osoba samac ili živi s novim partnerom.

Osoba koja trajno živi s djetetom druge osobe i s roditeljem koji ima skrbništvo na djetetom također je odgovorna za uzdržavanje tog djeteta ako su stranke vjenčane ili imaju zajedničko dijete. Međutim, pomajka ili poočim odgovorni su za uzdržavanje samo ako dijete ne može uzdržavati drugi roditelj, odnosno, ne onaj s kojim poočim ili pomajka žive. Iznos uzdržavanja određuje se rješenjem suda ili sporazumno.

Uzdržavanje se plaća unaprijed za svaki kalendarski mjesec. Međutim, sud se može odlučiti za drukčiji način plaćanja ako za to postoje posebni razlozi.

Stranke se mogu također dogovoriti da će se budući iznosi uzdržavanja plaćati kao paušalni iznos ili za razdoblja duža od tri mjeseca. Takav sporazum važeći je samo ako je sastavljen u pisanom obliku i u nazočnosti dvaju svjedoka. Ako je dijete mlađe od 18 godina, sporazum mora odobriti i Odbor za socijalnu skrb.

Ako je dijete mlađe od 18 godina, uzdržavanje u obliku paušalnog iznosa plaća se Odboru za socijalnu skrb. Iznos plaćen Odboru mora se upotrijebiti za kupnju anuiteta za dijete od osiguravajuće kuće u iznosu koji odgovara obvezi uzdržavanja, osim ako je to zabranjeno u sporazumu ili Odbor smatra da se taj iznos može upotrijebiti na drugi primjeren način za uzdržavanje djeteta.

Postupak utvrđivanja iznosa uzdržavanja ne može se pokrenuti retroaktivno u razdoblju od više od tri godine prije pokretanja postupka, osim uz suglasnost obveznika uzdržavanja.

Potraživanja za utvrđena plaćanja uzdržavanja postaju neovršiva (odlaze u zastaru) pet godina od datuma dospjeća plaćanja.

Bračni drugovi

Za vrijeme trajanja braka oba su bračna druga odgovorna za zajedničko uzdržavanje. Ako jedan od bračnih drugova ne može sam sebe u potpunosti uzdržavati, njegov bračni drug također ima obvezu pridonositi osobnim potrebama tog bračnog druga.

Nakon razvoda primjenjuje se načelo da je svaki bračni drug odgovoran za vlastito uzdržavanje. Međutim, ako je jednom od bračnih drugova potreban novac za uzdržavanje u prijelaznom razdoblju, on ima pravo na razumno uzdržavanje od drugog bračnog druga, ovisno o sposobnosti tog bračnog druga i drugim okolnostima. U iznimnim okolnostima, bračnom drugu može biti odobreno uzdržavanje na duže vremensko razdoblje.

Ako se bračni drugovi ne mogu dogovoriti oko uzdržavanja, spor se može riješiti na sudu.

Nakon razvoda, uzdržavanje se plaća u redovitim obrocima. Međutim, sud može odrediti plaćanje uzdržavanja u paušalnom iznosu ako za to postoje posebni razlozi, npr. ako bračni drug mora uplatiti mirovinu.

Postupak utvrđivanja uzdržavanja ne može se pokrenuti retroaktivno u razdoblju od više od tri godine prije pokretanja postupka, osim uz suglasnost obveznika uzdržavanja.

Potraživanja za uzdržavanje postaju neovršiva (odlaze u zastaru) tri godine od datuma dospjeća plaćanja.

2 Do koje godine dijete može primiti doplatak za uzdržavanje? Postoje li različita pravila za uzdržavanje maloljetnika i odraslih osoba?

Roditeljska obveza uzdržavanja u načelu prestaje kada dijete navrší 18 godina. Međutim, ako dijete još nije završilo obvezno srednje obrazovanje, obveza uzdržavanja primjenjuje se dok traje školovanje djeteta, a najdulje do njegova 21. rođendana. U ovom kontekstu škola znači obvezno obrazovanje ili više srednje obrazovanje ili neko drugo usporedivo opće obrazovanje.

3 Moram li se prijaviti ovlaštenom nadležnom tijelu ili sudu kako bih dobio uzdržavanje? Koji su glavni elementi tog postupka?

U Švedskoj ne postoji posebno državno tijelo koje određuje iznos uzdržavanja ili ga pomaže odrediti. Uzdržavanje se utvrđuje sporazumom ili sudskim rješenjem. Ako stranke ne postignu sporazum, tužitelj mora podnijeti tužbu okružnom sudu i zatražiti sudski poziv.

4 Je li moguće podnijeti zahtjev u ime rođaka (ako jest, do kojeg koljena) ili djeteta?

Roditelj koji ima skrbništvo može tražiti uzdržavanje u ime maloljetnog djeteta. Ako je imenovan posebni skrbnik, on također ima pravo postupati u ime djeteta.

5 Ako namjeravam pokrenuti sudski postupak, kako da znam koji je sud nadležan?

Pravila o nadležnosti navedena su u Zakonu o roditeljstvu, Obiteljskom zakonu i Zakonu o sudskom postupku. Informacije se mogu dobiti i od okružnog suda. Postupci za uzdržavanje djeteta vode se u mjestu gdje tuženik ima uobičajeno boravište. Ako nije nadležan ni jedan sud, predmet rješava Okružni sud u Stockholmu.

Pitanja koja se odnose na plaćanje uzdržavanja bračnom drugu mogu se rješavati i u postupku za razvod braka. Postupke za razvod braka rješava okružni sud u mjestu u kojem jedan od bračnih drugova ima uobičajeno boravište. Ako ni jedan od njih nema uobičajeno boravište u Švedskoj, predmet rješava Okružni sud u Stockholmu. Ako postupak koji se odnosi na uzdržavanje bračnog druga nije pokrenut u vezi s postupkom za razvod braka, primjenjuju se opća pravila o nadležnosti iz Poglavlja 10. Zakona o parničnom postupku.

Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (Uredba o uzdržavanju) sadržava pravila o nadležnosti u prekograničnim predmetima.

6 Moram li kao podnositelj zahtjeva pokrenuti sudski postupak putem posrednika (npr. odvjetnika, središnjeg ili lokalnog nadležnog tijela, itd.)? Ako ne moram, koji se postupci primjenjuju?

Ne. Osoba koja želi pokrenuti sudski postupak mora podnijeti zahtjev nadležnom okružnom sudu.

7 Moram li platiti pristojbe za pokretanje sudskog postupka? Ako moram, koliko će one približno iznositi? Ako nemam dovoljna financijska sredstva, mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Sudski su postupci u Švedskoj besplatni, osim pristojbe za podnošenje tužbe koja trenutačno iznosi 900 SEK. Ako tužitelj angažira pravnog savjetnika ili odvjetnika, to podrazumijeva dodatne troškove. Troškovi mogu nastati i izvođenjem dokaza, primjerice, saslušanjem svjedoka.

Troškove nije moguće procijeniti jer su oni različiti u pojedinim predmetima.

Pravna pomoć može se odobriti u određenim uvjetima. Pravna pomoć u predmetu koji se odnosi na uzdržavanje odobrava se ako za to postoji posebna osnova. Takva osnova može postojati, primjerice, ako su okolnosti složenije nego obično i ako je potrebna opsežnija pravna pomoć.

Ako je odobrena pravna pomoć, tužitelju se dodjeljuje pravni zastupnik čije troškove plaća država ako ih tužitelj ne može platiti. Pravna pomoć uključuje i troškove izvođenja dokaza, istrage, tumačenja i prevođenja te troškove posrednika. Osobe kojima je odobrena pravna pomoć oslobođene su od plaćanja određenih sudskih pristojbi i pristojbi koje se plaćaju Ovršnoj službi (Kronofogdemyndigheten).

Osobe koje nisu švedski državljani i koje nemaju ili nisu imale boravište u toj zemlji mogu dobiti pravnu pomoć za postupke koji se pokreću u Švedskoj ako za to postoje posebni razlozi. Ako se postupak pokreće pred sudom u drugoj državi, pravna pomoć može se odobriti samo rezidentima Švedske. Državljeni svih država članica EU-a imaju jednako pravo na pravnu pomoć kao i švedski državljani. Državljeni određenih drugih zemalja imaju jednaka prava i u skladu s posebnom odredbom kojom je propisano da mora postojati sporazum o uzajamnosti (reciprocitetu).

Postoje određene posebne odredbe o pravnoj pomoći koje se primjenjuju na prekogranične sporove u EU-u, odnosno kako bi se osigurala mogućnost pružanja besplatne pravne pomoći u određenim slučajevima obuhvaćenima Uredbom o uzdržavanju koji se odnose na uzdržavanje koje plaća roditelj za dijete mlađe od 21 godine.

Informacije o pravnoj pomoći mogu se dobiti od Nadležnog tijela za pravnu pomoć (Rättshjälpsmyndigheten) (<http://www.rattshjalp.se/>).

8 Kakvo će uzdržavanje sud vjerojatno odobriti? Kako se izračunava iznos održavanja? Je li moguće revidirati sudsku odluku ako se troškovi života ili obiteljske okolnosti promijene? Ako jest, kako (npr. putem automatskog sustava indeksacije)?

Procjena iznosa uzdržavanja za dijete temelji se na zakonskim kriterijima. Roditelj koji ima obvezu uzdržavanja ima pravo zadržati neto iznos prihoda za vlastito uzdržavanje. To uključuje troškove stanovanja, koji se izračunavaju zasebno na razini koja se smatra razumnom. Ostali životni troškovi izračunavaju se na temelju referentnog iznosa koji je povezan s indeksom. Dotični roditelj može također izdvojiti iznos za uzdržavanje bračnog druga s kojim zajedno živi, ako za to postoje posebni razlozi. Naposljetku, roditelj koji je obveznik uzdržavanja može izdvojiti iznos za uzdržavanje sve djece koja žive kod kuće. Koliko će preostalog iznosa biti izdvojeno za uzdržavanje ovisi, između ostalog, o potrebama djeteta i mogućnostima drugog roditelja da snosi troškove skrbi o djetetu. U određenoj mjeri mogu se oduzeti troškovi odnosa s djetetom.

Ne postoje zakonski kriteriji za iznos uzdržavanja bračnog druga. Međutim, neki od prethodno navedenih kriterija za procjenu mogu služiti kao smjernice. Plaćanja uzdržavanja povezana su s indeksom kako bi se osiguralo da zadrže svoju izvornu vrijednost. Indeks odražava promjene u iznosu cjenovne osnove u skladu sa Zakonom o socijalnom osiguranju, osim ako je u sudsko rješenje ili sporazum kojim se utvrđuje iznos uzdržavanja uključena drukčija odredba o indeksaciji. Ured za socijalno osiguranje svake godine odlučuje hoće li se iznos uzdržavanja mijenjati i, ako hoće, za koliko posto. Izmjena, koja se obično izvršava 1. veljače, primjenjuje se na uzdržavanje o kojem je donesena odluka prije 1. studenoga prethodne godine.

Ako su stranke suglasne, one mogu izmijeniti iznos uzdržavanja sastavljanjem novog sporazuma, čak i ako je prethodni iznos uzdržavanja utvrđen sudskim rješenjem. Rješenje ili sporazum može prilagoditi i sud, ako za to postoji osnova zbog promijenjenih okolnosti. Za razdoblje prije pokretanja postupka, izmjena koju je osporila jedna od stranaka može biti samo u obliku smanjenja ili ukidanja plaćanja koja još nisu izvršena. Sud će povećati iznos uzdržavanja razvedenog bračnog druga uslijed promjene okolnosti samo ako za to postoje posebni razlozi.

Sud može izmijeniti sporazum o uzdržavanju ako je nerazuman s obzirom na okolnosti u trenutku njegova sklapanja i druge uvjete. Međutim, vraćanje već plaćenog uzdržavanja može se naložiti samo ako za to postoje posebni razlozi.

Ako se iznos povremenog plaćanja uzdržavanja za dijete nije mijenjao šest godina, osim prilagodbi povezanih s indeksom, sud može preispitati budući iznos uzdržavanja i ne mora za to navesti posebne razloge.

9 Kako i kome će se uzdržavanje isplaćivati?

Uzdržavanja se plaćaju ovisnoj osobi. Ako je ovisna osoba dijete mlađe od 18 godina, uzdržavanje se plaća roditelju koji ima skrbništvo i živi s djetetom.

Ako je dijete mlađe od 18 godina, uzdržavanje u obliku paušalnog iznosa plaća se Odboru za socijalnu skrb.

10 Ako dotična osoba (dužnik) ne plati dobrovoljno, koje je akcije moguće poduzeti kako bi ju se prisililo da plati?

Zahtjev za sudsku ovrhu podnosi se Službi za ovrhu (Kronofogdemyndigheten). Zahtjev može biti pisani ili usmeni. Nalog za izvršenje mora se podnijeti zajedno sa zahtjevom. Pisana izjava sastavljena u nazočnosti dvaju svjedoka koja se odnosi na uzdržavanje u skladu sa Zakonom o braku ili Zakonom o roditeljstvu može se izvršiti kao pravomoćna presuda koja ima zakonsku snagu.

11 Ukratko opišite sva ograničenja provedbe, posebice pravila za zaštitu dužnika i ograničenja ili rokove zastare u svom sustavu provedbe.

U odnosu na uzdržavanje djece, postupak utvrđivanja uzdržavanja ne može se pokrenuti retroaktivno u razdoblju od više od tri godine prije pokretanja postupka, osim uz suglasnost obveznika uzdržavanja. Potraživanja za utvrđena plaćanja uzdržavanja postaju neovršiva (odlaze u zastaru) pet godina od datuma dospjeća plaćanja.

U odnosu na uzdržavanje bračnih drugova, postupak utvrđivanja uzdržavanja ne može se pokrenuti retroaktivno u razdoblju od više od tri godine prije pokretanja postupka, osim uz suglasnost obveznika uzdržavanja. Potraživanja za uzdržavanje postaju neovršiva (odlaze u zastaru) tri godine od datuma dospjeća plaćanja.

U odnosu na izvršenje, postoji nekoliko izuzeća od ovrhe. Na primjer, odjeća i drugi predmeti namijenjeni za osobnu uporabu obveznika uzdržavanja, do razumne vrijednosti, i određena imovina potrebna za dom i brigu o domu, izuzeti su od ovrhe. Ako obveznik uzdržavanja ima obitelj, kod utvrđivanja iznosa koji će biti izuzet od ovrhe uzimaju se u obzir predmeti koje upotrebljava obitelj i obiteljske potrebe.

Može se izvršiti samo onaj dio nadnice ili plaće obveznika uzdržavanja koji premašuje iznos koji mu je potreban za vlastito uzdržavanje ili uzdržavanje obitelji. Dio nadnice ili plaće obveznika uzdržavanja koji se ne može izvršiti (koji se naziva „förbehållsbeloppet” ili „zaštićeni dio”) utvrđuje se na temelju standardnog iznosa. Standardnim iznosom obuhvaćeni su svi životni troškovi, osim troškova stanovanja, koji se utvrđuju zasebno i dodaju standardnom iznosu. Standardni iznos svake godine utvrđuje Služba za ovrhu.

12 Postoji li organizacija ili nadležno tijelo koje mi može pomoći pri osiguranju uzdržavanja?

Pomoć s naplatom uzdržavanja u Švedskoj pruža Služba za ovrhu. U prekograničnim slučajevima, kad podnosi zahtjev Službi za ovrhu ovisna osoba može dobiti administrativnu pomoć od Ureda za socijalno osiguranje (Försäkringskassa).

13 Mogu li organizacije (državne ili privatne) unaprijed u cijelosti ili djelomično umjesto dužnika isplatiti uzdržavanje?

Ured za socijalno osiguranje (Försäkringskassa) može plaćati doplatku za dijete u iznosu od 1 273 SEK mjesečno za dijete čiji su roditelji rastavljeni. Novac se doznaučuje roditelju koji ima skrbništvo i koji živi s djetetom te je službeno prijavljen na istoj adresi kao i dijete. Odluku o doplatku za dijete donosi tijelo koje upravlja socijalnim davanjima na temelju zahtjeva podnesenog Uredu za socijalno osiguranje. Doplatkom za dijete društvo osigurava djetetu čiji su roditelji rastavljeni određenu razinu uzdržavanja čak i ako roditelj koji je obveznik uzdržavanja ne ispunjuje svoju obvezu uzdržavanja. Doplatka za dijete može se plaćati kao cjeloviti iznos, kao dodatno plaćanje ili kao doplatka u slučajevima zajedničkog skrbništva. Roditelj koji je obveznik uzdržavanja mora taj iznos

nadoknaditi državi u skladu sa svojim prihodima i ukupnim brojem djece koju ima obvezu uzdržavati. Obveza nadoknade utvrđuje se u upravnom postupku. Ako se uzdržavanje plaća izravno roditelju koji ima skrbništvo, iznos doplatka za dijete koji plaća Ured za socijalno osiguranje smanjuje se u skladu s time (to se naziva dodatnim doplatkom).

Ako roditelj koji je obveznik uzdržavanja živi u inozemstvu ili živi u Švedskoj ali prima plaću ili drugi prihod iz druge države, Ured za socijalno osiguranje može savjetovati roditelju koji ima skrbništvo nad djetetom i koji živi s djetetom da poduzme mjere kako bi osigurao utvrđivanje obveze uzdržavanja. U takvim slučajevima Ured za socijalno osiguranje preuzima djetetovo pravo na uzdržavanje do iznosa koji plaća ured kao doplatka za dijete.

Bračni drug ne može dobiti pomoć od Ureda za socijalno osiguranje.

14 Ako se nalazim u ovoj državi članici, a dužnik ima prebivalište u drugoj državi:

U prekograničnim predmetima tužitelj može dobiti pomoć Ureda za socijalno osiguranje. Ured za socijalno osiguranje (Försäkringskassa) središnje je tijelo u skladu s Uredbom o uzdržavanju i Haškom konvencijom od 23. studenoga 2007. o međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje djece i drugih oblika obiteljskog uzdržavanja (Haška konvencija iz 2007.) te tijelo za slanje/primanje u skladu s Konvencijom iz New Yorka iz 1956 o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu.

14.1 Mogu li dobiti pomoć nadležnog tijela ili privatne organizacije u toj državi članici?

Vidi odgovor na pitanje 14.

14.2 Ako da, kako se mogu obratiti tom nadležnom tijelu ili privatnoj organizaciji?

Podaci za kontakt Ureda za socijalno osiguranje:

Försäkringskassan

Box 1164

SE-621 22 Visby

Švedska

Tel.: +46 (0) 771 17 90 00

Faks: +46 (0) 10 11 20 411

E-pošta: centralmyndigheten@forsakringskassan.se

Ured za socijalno osiguranje poduzet će odgovarajuće mjere za olakšavanje naplate uzdržavanja. Njegove zadaće kao središnjeg tijela u skladu s Uredbom o uzdržavanju i Haškom konvencijom iz 2007. proizlaze iz Uredbe i Konvencije. Na primjer, ono pomaže osobama koje imaju pravo na uzdržavanje s njihovim zahtjevima koji se mogu podnositi putem nadležnog tijela, primjerice sa zahtjevom za donošenje odluke o uzdržavanju u drugoj državi. Za više informacija o vrsti pomoći koja je dostupna podnositeljima zahtjeva, obratite se Uredu za socijalno osiguranje.

15 Ako se nalazim u drugoj državi, a dužnik se nalazi u toj državi članici:

Podnositelji zahtjeva koji žele naplatiti uzdržavanje u skladu s Konvencijom iz New Yorka o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu iz 1956. moraju podnijeti zahtjev tijelu za slanje u svojoj državi podrijetla, koja će zatim prosljediti zahtjev tijelu za primanje u Švedskoj (Ured za socijalno osiguranje). Isto se primjenjuje na podnositelje zahtjeva koji žele dobiti pomoć središnjih tijela u skladu s Uredbom o uzdržavanju ili Haškom konvencijom iz 2007: moraju podnijeti zahtjev središnjem tijelu u svojoj državi podrijetla, koje će prosljediti zahtjev središnjem tijelu u Švedskoj (Ured za socijalno osiguranje).

15.1 Mogu li izravno uputiti zahtjev takvom nadležnom tijelu ili privatnoj organizaciji u toj državi članici?

Vidi odgovor na pitanje 17. U odnosu na zahtjeve u skladu s Uredbom o uzdržavanju ili Haškom konvencijom iz 2007. podnositelji zahtjeva mogu zahtjev uputiti izravno nadležnom tijelu.

15.2 Ako mogu, kako se mogu obratiti tom nadležnom tijelu ili privatnoj organizaciji i kakvu vrstu pomoći mogu primiti?

Vidi odgovor na pitanje 16.

16 Obvezuje li tu državu članicu Haški protokol iz 2007.?

Da. Za Švedsku je obvezujuć Haški protokol od 23. studenoga 2007. o mjerodavnom pravu za obveze uzdržavanja (Haški protokol) čije se odredbe primjenjuju u EU-u od 18. lipnja 2011. Opće pravilo u skladu s Haškim protokolom jest da se primjenjuje pravo države u kojoj ovisna osoba ima uobičajeno boravište. U interesu djeteta moguće je primijeniti zakon ili zakone države čiji su državljani i dijete i obveznik uzdržavanja, ako primjena prava države uobičajenog boravišta nije u interesu djeteta. Stranke se mogu također dogovoriti o primjenjivom pravu, ali područje primjene takvih sporazuma ograničeno je u slučaju uzdržavanja djece mlađe od 18 godina.

17 Ako državu članicu ne obvezuje Haški protokol iz 2007., koji će se zakon primjenjivati na zahtjev za uzdržavanje prema pravilima međunarodnog privatnog prava? Koja su odgovarajuća pravila međunarodnog privatnog prava?

Za Švedsku je obvezujuć Haški protokol (vidi odgovor na pitanje 20.).

18 Koja su pravila za pristup pravosuđu u prekograničnim slučajevima unutar EU-a u skladu sa strukturom poglavlja V. Uredbe o uzdržavanju?

Za opće zahtjeve u pogledu pravne pomoći vidi odgovor na pitanje 7.

Postoje određene posebne odredbe o pravnoj pomoći za prekogranične sporove u EU-u. Ako su ispunjeni zahtjevi za pravnu pomoć iz Uredbe o uzdržavanju, pravna pomoć mora se odobriti i mora biti besplatna ako je podnositelju potreban pravni zastupnik i ta se potreba ne može ispuniti ni na jedan drugi način.

19 Koje je mjere donijela ova država članica kako bi osigurala funkcioniranje aktivnosti opisanih u članku 51. Uredbe o uzdržavanju?

Nisu planirane posebne mjere.

Posljednji put ažurirano: 17/10/2016

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.